

درآمدی بر برخی تطاهرات و بیماری‌های پوستی

از مسطر طب راج و طب سنتی ایران

نویسنده: (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر سید ابراهیم اسکندی، دکتر آیه‌ن آیت‌اللهی، دکتر رحمان بواجنی،
دکتر ابراهیم خادم، دکتر علیرضا پور، دکتر فاطمه فدایی

زیر نظر: حجه الاسلام دکتر نیکزاد عیسی زاده، دکتر منور نصیری اکاشانی

انتشارات سپید برگ

عنوان و نام پدیدآور : درآمدی بر برخی تظاهرات و بیماری‌های پوستی از منظر طب رایج و طب سنتی ایران / نویسندگان سیدابراهیم اسکندری ... [و دیگران]؛ زیر نظر نیکزاد عیسی‌زاده، منصور نصیری کاشانی.

مشخصات نشر : تهران: سپید برگ، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۵۲ ص.: مصور.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۱۶-۶۷-۲

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.

یادداشت : نویسندگان به ترتیب حروف الفبا: سیدابراهیم اسکندری، آذین آیت‌اللهی،

رحمان بوالحسنی، ابراهیم خادم، علی خامسی‌پور، فاطمه فدایی.

یادداشت : کتاب‌نامه به صورت زیر نویس.

موضوع : پوست -- بیماری‌ها -- درمان جایگزین

(Skin -- Diseases -- Alternative treatment)

موضوع : پوست -- بیماری‌ها -- درمان (Skin -- Diseases -- Treatment)

موضوع : پزشکی سنتی (Traditional medicine)

شناسه : رده : عیسی‌زاده، نیکزاد، ۱۳۵۲-

شناسه افزوده : نصیری کاشانی، منصور، ۱۳۳۸-

ردیفی : ه : ۱۳۹ ۱۱۰/د۴ RL

رده‌بندی یوبی : ۶۱۰/۰۶۱

شماره کتاب‌شناسی : ۵۵۲ ۹۰

عنوان ■ درآمدی بر برخی تظاهرات و بیماری‌های پوستی از منظر طب

رایج و طب سنتی ایران

نویسندگان ■ دکتر سیدابراهیم اسکندری، دکتر آذین آیت‌اللهی،

(به ترتیب) دکتر رحمان بوالحسنی، دکتر ابراهیم خادم،

حروف الفبا): دکتر علی خامسی‌پور، دکتر فاطمه فدایی.

زیر نظر ■ حجه الاسلام دکتر نیکزاد عیسی‌زاده، دکتر منصور نصیری کاشانی

ناشر ■ سپیدبرگ (۶۰-۶۶۹۵۴۴۵۹)

چاپ و صحافی ■ ۱۲۸

شمارگان ■ ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ ■ اول - زمستان ۱۳۹۷

قیمت ■ ۱۶۰۰۰ تومان

شابک ■ ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۱۶-۶۷-۲

مطالب

پیش گفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۶
اختلالات همی پرست (نمش، برش و کلف یا <i>Petechiae, Patch, Macule</i>)	
..... (<i>Echymosis, Purpura</i>)	۱۹
دیدگاه طب رایج.....	۱۹
دیدگاه طب ایرانی.....	۲۰
اگزما (نمله، جاوَرسیه <i>Eczema</i>)	۲۵
دیدگاه طب رایج.....	۲۵
درمان.....	۲۶
درمان ضایعات حاد و زیکولر رزسح دا.....	۲۷
درمان التهاب با کورتیکواستروئیدها.....	۲۷
امولینت.....	۲۸
درمان عفونت ثانوی.....	۲۸
درمان خارش.....	۲۸
دیدگاه طب ایرانی.....	۲۹
نمله.....	۲۹
جاوَرسیه.....	۳۱
آنژیوادم (ماشرا یا <i>Angio edema</i>)	۳۴
دیدگاه طب رایج.....	۳۴
آنژیوادم ناشی از ACEi (<i>ACEi-induced angio-oedema</i>)	۳۵
آنژیوادم ارثی.....	۳۵

- ۳۷..... دیدگاه طب ایرانی.....
- ۳۷..... ماسرا.....
- باد سرخ (حمره جلد یا Erysipela) و سلولیت (حمره فلغمونی یا Cellulitis).....
- ۳۹..... دیدگاه طب رایج.....
- ۳۹..... سلولیت.....
- ۴۰..... باد سرخ.....
- ۴۱..... دیدگاه طب ایرانی.....
- ۴۱..... حدره.....
- ۴۳..... حمره جلد.....
- ۴۵..... حمره فلغمونی.....
- ۴۸..... پیسی (برص یا Vitiligo).....
- ۴۸..... دیدگاه طب رایج.....
- ۴۸..... چه کسانی به پیسی مبتلا می‌شوند؟.....
- ۴۹..... رنگ پوست چطور به وجود می‌آید؟.....
- ۴۹..... دلیل پیدایش پیسی چیست؟.....
- ۵۰..... پیسی چگونه پیشرفت می‌کند؟.....
- ۵۱..... آیا درمان قطعی برای پیسی وجود دارد؟.....
- ۵۱..... پیسی چگونه درمان می‌شود؟.....
- ۵۳..... بازگرداندن رنگ دانه.....
- ۵۵..... از بین بردن رنگ دانه باقیمانده.....
- ۵۶..... پیسی در کودکان چگونه درمان می‌شود؟.....

- برای پیشگیری از گسترش یا عود پیسی چه می‌توان کرد؟..... ۵۶
- دیدگاه طب ایرانی و آموزه های دینی..... ۵۷
- جذام (خوره یا Leprosy)..... ۶۵
- دیدگاه طب رایج..... ۶۵
- علائم بالینی..... ۷۲
- جذام indeterminate..... ۷۲
- جذام TT..... ۷۳
- جذام LT..... ۷۴
- جذام BB..... ۷۴
- جذام BL..... ۷۵
- جذام LL..... ۷۵
- درگیری اعصاب محیطی..... ۷۶
- جذام خالص عصبی (pure neural leprosy)..... ۷۸
- واکنش های ایمونولوژیک..... ۷۹
- معلولیت..... ۸۲
- علائم سیستمیک..... ۸۲
- تشخیص..... ۸۲
- تشخیص آزمایشگاهی..... ۸۴
- پیشگیری..... ۹۰
- دیدگاه طب ایرانی..... ۹۲
- زخم بستر (Bed Sore یا تقرح القطاه)..... ۱۰۲
- دیدگاه طب رایج..... ۱۰۲

- ۱۰۳.....دیدگاه طب ایرانی
- ۱۰۳.....تقرح القطاه
- ۱۰۵.....زگیل (ثؤلول یا Wart)
- ۱۰۵.....دیدگاه طب رایج
- ۱۰۷.....تظاهرات بالینی
- ۱۰۹.....تشخیص‌های افتراقی
- ۱۰۹.....درمان
- ۱۱۰.....درمان زگیل در کودکان
- ۱۱۱.....دیدگاه طب سنتی
- ۱۱۴.....زونا (نار فارسی جمهره Zona)
- ۱۱۴.....دیدگاه طب رایج
- ۱۱۵.....عوارض زونا
- ۱۱۵.....زوناى چشمى (Herpes Zoster Ophthalmicus)
- ۱۱۵.....سندرم رامسى هانت
- ۱۱۶.....تشخیص
- ۱۱۶.....درمان
- ۱۱۷.....دیدگاه طب ایرانی
- ۱۱۷.....نار فارسی
- ۱۱۸.....جمهره
- ۱۲۱.....ضایعات غیرالتهابى آکنه (بثور لبّنيه یا Comedone)
- ۱۲۱.....دیدگاه طب رایج
- ۱۲۴.....دیدگاه طب ایرانی

- ۱۲۴ بثور لَبَنِيه
- ۱۲۶ عرق سوز (حصف یا Miliaria)
- ۱۲۶ دیدگاه طب رایج
- ۱۲۸ دیدگاه طب ایرانی
- کورک و کشکک (دمل و خراج و دیبله)
- ۱۲۹ (Furunculosis and Carbuncle)
- ۱۲۹ دیدگاه طب رایج
- ۱۳۱ درمان
- ۱۳۱ دیدگاه طب ایرانی
- ۱۳۲ دمل
- ۱۳۴ خراج
- ۱۳۴ دیبله
- ۱۳۶ روش برش در انواع ورمها
- ۱۳۷ کهیر (شوری یا Urticaria)
- ۱۳۷ دیدگاه طب رایج
- ۱۴۰ کهیرهای غیر آلرژیک
- ۱۴۱ بیماری‌های همراه کهیر
- ۱۴۲ انواع کهیر از نظر تظاهرات بالینی و محرک‌ها
- ۱۴۳ کهیر فشاری تأخیری (delayed pressure urticaria [DPU])
- ۱۴۳ کهیر ناشی از تغییرات حرارتی یا ورزش (کهیر کولینرژیک)
- ۱۴۴ کهیر ناشی از سرما
- ۱۴۴ کهیر آفتابی

- ۱۴۵ کهیر ناشی از تماس با آب
- ۱۴۵ کهیر واسکولیتی
- ۱۴۷ دیدگاه طب ایرانی
- ۱۴۷ شری
- ۱۵۱ آیه

پیش‌گفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و صلى الله على رسوله و على آله الطيبين الطاهرين.

دین اسلام را دارا بودن کامل‌ترین و پویاترین اصول و آئین تکامل، با نگرشی الهی‌گونه به انسان و همه حیات، هندسه سلامت خویش را بر اساس نظامی کارآمد و جامع بنا کرده است. تمام ابعاد روحانی و جسمانی انسان را مبتنی بر آموزه‌های وحیانی (قرآن و روایات) و دریافت‌های سترگ علمی و عقلانی به رشد و بلوغ می‌رساند. بنابراین شخص «انسان» به عنوان محور نظام سلامت اسلام، جایگاه ویژه‌ای دارد و در بسیاری از سطوح علمی که در راستای تعالی وی به عرصه می‌آید، از قداست خاصی برخوردار است.

نگاهی گذرا به تاریخ تمدن اسلامی نشان می‌دهد علم و طب همواره از جایگاه رفیعی در بین مسلمانان برخوردار بوده است. چنان که لفظ مقدس حکیم در تمدن اسلامی هم به طبیب و هم به فیلسوف الهی اطلاق می‌شد است.

بی‌شک از مهم‌ترین علل توجه مسلمانان به دانش طب، توجه پیشوایان دین و این دانش ارزشمند است. در حدیثی از پیامبر گرامی اسلام^۱ دانش طب هم‌سنگ با علم دین و در کنار آن مورد توصیه قرار گرفته است. پیامبر و

۱. عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: الْعِلْمُ عِلْمَانِ عِلْمُ الْأَذْيَانِ وَ عِلْمُ الْبَحَارِ الْأَنْوَارِ، ج ۱، ابواب العلم، باب عز العلوم التي أمر الناس بتحصيلها و يفهمهم، حديث (۵۲).

اهل بیت علیهم السلام خود در کنار رسالت تعالی روحی افراد، با توصیه‌های طبیبی آن‌ها را در نگه داشتن سلامت جسم‌شان نیز یاری می‌نمودند. شاهد این مدعا کتاب‌های روایی طبیبی منتسب به پیامبر اکرم و ائمه علیهم السلام همانند «طب النبوی، طب الائمه، طب الصادق و طب الرضا» است.

در بردید آنچه هدف عالی و غایه القصوای مسیر فوق است دستیابی به تربیت الهی و مقام قرب به خداوند متعال در پرتو جسمی متعادل و مزاجی سالم است. این همه تنها در پرتو توجه و حرکت گام به گام انسان در مسیر و مراحل تربیتی آیه زه‌ها و حیانی یعنی قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم السلام و بهره‌مندی از اسرار بنی‌دین عقلی و علمی، قابل تحقق است. چرا که بنا بر فرموده قرآن، مطمئن ترین و مستحکم‌ترین راه سلوک راهی است که برگرفته از قرآن و آیات آسمانی آن باشد: «إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ» قطعاً این قرآن به [آئینی] که خود پایدار است راه می‌نماید. و هر آنچه از سرچشمه زلال وحی سرازیر است، مایه شادمانی و رحمت ابدی است. «وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ»^۲ و ما آنچه را که برای مؤمنان مایه درمان و رحمت است نازل می‌کنیم.

آنچه در این بین نقش عالمان و متعلمان عرصه طب را در رجوع به قرآن و

۲. سوره اسراء، آیه ۹.

۳. سوره اسراء، آیه ۸۲.

روایات اهل بیت به عنوان مفسر آیات قرآن، و بهره گیری از آن ضرورتی دوچندان می‌بخشد، برخورداری این گروه از جایگاه مرجع و پاسخ‌گویی به نیازهای طبی بیماران است، لذا بر همه دانشمندان و شاگردان عرصه علم آموزی طب فرض است تا انسی تمام با کتاب وحیانی و مفسران حقیقی آن برقرار کرده و حواصا از آن بهره‌مند باشند.

آنچنان که حدیث سدار عام لغت نوشته‌اند، طب در لغت به معنای درمان تن و روان است و عالم طب به کسر، اطلاق می‌شود که به علم درمان آگاه و مسلط باشد. برخی از لغت‌شناسان، بنای بقی و ظریف دیگری را برای واژه طب نقل کرده‌اند و آن معنا «رفق و رحمت» است^۱ طیب به کسی گویند که با بیمار خود رفیق است و در نهایت مهربانی عطف را با وی رفتار می‌کند. در لغت فارسی «رفیق» به معنای «همراه، همنشین، همدم» دوست است.^۲ بنابراین لازمه رفق و مدارا در ابتدا تسلط بر نفس و اصلاح بدن و سپس برقراری ارتباطی معنوی با بیمار در کنار تشخیص درست و درمان بهاری او است. از اینجاست که برخی از دانشمندان بر این باورند که علم طب مبتدیان دارد و متکی به وحی است. شیخ مفید^(ره) در این باره چنین می‌فرماید: «طب، علمی است که آگاهی از آن امری ثابت است و راه دسترسی بدان نیز وحی است»^۳

۱. ر. ک: لسان العرب، ج ۱، ص ۵۵۳.

۲. دهخدا، لغت‌نامه، ذیل واژه.

۳. محمدی ری‌شهری، دانش‌نامه احادیث پزشکی، قم، دارالحديث، ۱۳۸۴، ص ۱۸.

و این بهره جز با توفیق الهی نصیب نخواهد شد.

از آنجا که طب و طبیب مظهري از صفات جمال الهی و واسطه ای برای جریان فیض خداوندی بر بندگان و مخلوقات اوست، خود مسیری برای رسیدن به مقام توحیدی و تقرب به ذات اقدس الهی است. مادامی که طبیب به مراتب توحید چشم می‌دوزد و تلاش وافر خود را برای نیل به این مقام معنوی مصروف می‌دارد، در حال طی مراتب کمال بوده و آنچه از او صادر می‌شود، رنگ و بو، توحیدی دارد. ثمره این نگاه و باور ارزشمند در فعل طبابت به ظهور و بروز می‌رسد.

براساس نگاه توحیدی و بویژه توحید افعالی، پزشکان مظهر اسم «شافی و محیی» خداوند متعال هستند و به واسطه آنان و به سبب علمی که خداوند متعال در اختیار آنان گذاشته است، بیماران سلامتی خود را باز می‌یابند.

به همین جهت تعالی انسان بر مبنای عقل و خرد و اهتمام به معنویت برآمده از شریعت مقدس اسلام از ویژگی‌های اساسی تمدن اسلامی است. میراث گران‌بهای اهل بیت پیامبر اکرم (ص) که در قالب سخنان و زیارات ارزشمند به بیان جزئیات و تفسیر مفاهیم کلی و بلند آیات قرآن می‌پردازد، منبعی مهم و ضروری برای دستیابی به دیدگاه اسلام در موضوعات و مسائل مختلف حیات دنیایی و اخروی انسان به حساب می‌آید. بنابراین لازمه پاسخ‌گویی عالمان و شاگردان مکتب طبیبی اسلام به سؤالات و نیازهای زمان، مراجعه مکرر

به این میراث ذی‌قیمت و حشر دائمی با آن، در کنار توجه به فنون طبّی نوین است. چرا که شیوه‌ها و تکنیک‌های نوین درمانی چیزی جز حاصل کشفیات عقلانی و منبع عقل نیست، که خود یکی از منابع مهم در کنار دیگر منابع دینی می‌باشد. نگاه متعادل به دو عرصه طب سنتی و طب نوین و تبیین نقش تکمیلی هر یک برای دیگری زمینه گسترده‌ای را برای دست‌یابی به روش‌های مختلف و مکمل درمان به‌پیش روی طبیبان و محققان حوزه طب قرار می‌دهد. محصول ارزشمند حاضر که حاصل زحمات و تلاش‌های وافر برخی از محققان و طبیبان ارجمند دانشگاه علوم پزشکی تهران می‌باشد، نمونه‌ای از این تلفیق زیبا و عالمانه است که با نیت‌های تکمیلی به دو حوزه طب نوین و سنتی، بهره‌های وافری را از روایات طبّی اهل بیت علیهم‌السلام نصیب برده و به مشتاقان تقدیم کرده است.

باشد که مرضی خداوند سبحان قرار گیرد.

والسلام علی من اتبع الهدی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

مرکز تحقیقات علوم قرآن، حدیث و طب مرکز تحقیقات پوست و جدام

دکتر نیکراد عیسی‌زاده دکتر منصور نصیری کاشانی